

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№4

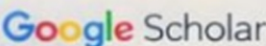
ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

4-jild
4-son
Aprel, 2026

April, 2026
Volume 4
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
Economy of the region and industry
Экономика региона и отрасли

MINTAQADA SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O'SISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH

Eshqobilova Nargiza Mengnarovna

IMPROVING THE METHODOLOGY OF INCREASING THE EFFICIENCY OF ECONOMIC GROWTH IN INDUSTRIAL ENTERPRISES IN THE REGION

Eshqobilova Nargiza Mengnarovna

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕГИОНА

Эшқобилова Наргиза Менгнаровна

Received: April 8, 2026 Revised: April 12, 2026 Accepted: April 19, 2026 Published: May 1, 2026

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintaqaviy sanoat korxonalarida iqtisodiy o'sish samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Mavjud metodologiyalar o'rganilib, ularning kamchiliklari aniqlanadi hamda zamonaviy iqtisodiy sharoitlarda qo'llash mumkin bo'lgan takomillashtirilgan yondashuvlar taklif etiladi. Shuningdek, innovatsion rivojlanish, raqamli transformatsiya va resurslardan samarali foydalanish omillari asosida metodologik model ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: iqtisodiy o'sish, sanoat korxonalari, samaradorlik, metodologiya, innovatsiya, raqamli iqtisodiyot, mintaqaviy rivojlanish.

Abstract: This article analyzes the issues of increasing the efficiency of economic growth in regional industrial enterprises. Existing methodologies are studied, their shortcomings are identified, and improved approaches that can be used in modern economic conditions are proposed. Also, a methodological model is developed based on the factors of innovative development, digital transformation, and efficient use of resources.

Keywords: economic growth, industrial enterprises, efficiency, methodology, innovation, digital economy, regional development

Аннотация: В данной статье анализируются вопросы повышения эффективности экономического роста на региональных промышленных предприятиях. Изучаются существующие методологии, выявляются их недостатки и предлагаются усовершенствованные подходы, применимые в современных экономических условиях. Также разработана методологическая модель, основанная на факторах инновационного развития, цифровой трансформации и эффективного использования ресурсов.

Ключевые слова: экономический рост, промышленные предприятия, эффективность, методология, инновации, цифровая экономика, региональное развитие.

■ KIRISH

Hozirgi globallashuv va raqobat kuchaygan sharoitda sanoat korxonalarining barqaror rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotining asosiy omillaridan biri hisoblanadi. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, 2024-yilda sanoatning global YaIMdagi ulushi o'rtacha 25.9 % ni tashkil etgan. Sanoatning umumiy hajmi 28.8 trillion AQSh dollarga, yillik o'sish sur'ati 2.9 % ga etgan. Ushbu ko'rsatkich 1990-yillar boshida 30 % dan yuqori

bo'lgan. Oxirgi 30 yilda sanoat ulushi pasayish tendensiyasida, lekin mutlaq hajm o'sib bormoqda.

Jahon tajribasidan ma'lumki sanoati rivojlangan davlatlar barqaror iqtisodiy o'sish tendensiyasiga ega. Shunday ekan sanoat ishlab chiqarish sohasini rivojlantirish mamlakatimiz uchun muhim ahamiyat ega.

O'zbekistonda "O'zbekiston-2030" strategiyasi doirasida "Sanoatning "drayver" sohasini rivojlantirish va hududlarning sanoat salohiyatini to'liq ishg'a solish,

sanoatda qo'shilgan qiymat hajmini 45 milliard dollarga etkazish va 2,5 million yuqori daromadli ish o'rinlarini yaratish, sanoatda ishlab chiqariladigan texnologik mahsulotlar ulushini 25 foizdan 32 foizga etkazish, qayta ishlash sanoatida mehnat unumdorligini 2 barobar oshirish⁸ kabi muhim vazifalar belgilab berilgan.

Mintaqalarda sanoatni rivojlantirish orqali bandlikni oshirish, eksport salohiyatini kuchaytirish va iqtisodiy barqarorlikka erishish mumkin.

Sanoat (industrial sektor) iqtisodiy o'sishning eng muhim drayverlaridan biri hisoblanadi. U ishlab chiqarish hajmini oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi va texnologik taraqqiyotni tezlashtiradi.

Milliy statistika qo'mitasining dastlabki ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda 2025-yilda 1,1 kvadrillion so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarilgan. Bu ko'rsatkich o'tgan yilga nisbatan 6,8 % ga oshgan. Aholi jon boshiga sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi respublika bo'yicha 29,1 mln so'mni tashkil etdi.

2026-yil 1-yanvar holatiga respublikamizda 59,8 mingta sanoat korxonalari faoliyat yuritmoqda.

Ammo amaliyot shuni ko'rsatadiki, mavjud boshqaruv va baholash metodologiyalari ko'pincha zamonaviy talablar darajasida emas. Shu sababli iqtisodiy o'sish samaradorligini oshirish metodologiyasini takomillashtirish dolzarb masala hisoblanadi.

■ ADABIYOTLAR SHARHI

Iqtisodiy o'sish va samaradorlik masalalari ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, Adam Smit Sanoat korxonalarida o'sishning asosiy manbai — mehnat taqsimoti va ixtisoslashuv⁹ deb ko'rsatgan.

Neoklassik yondashuvlarda kapital va mehnat unumdorligi asosiy ko'rsatkich sifatida qaraladi, Robert Solou Sanoatda o'sish omillari: kapital, mehnat va texnologiya va texnologik taraqqiyot — asosiy omil¹⁰ deb ko'rsatadi. Zamonaviy yondashuvlarda innovatsiya va texnologik taraqqiyot hal qiluvchi omil sifatida ko'riladi. Zamonaviy endogen o'sish nazariyasi vakili Paul Romer “Bilim, innovatsiya va inson kapitali asosiy omillar ekanligini va sanoat korxonalarida ilmiy-tadqiqot (R&D) faoliyati muhim¹¹ ekanligini isbotlaydi.

Mahalliy O'zbekiston va MDH mamlakatlari iqtisodchi olimlarning iqtisodiy o'sish haqidagi qarashlari asosan sanoatni modernizatsiya qilish, resurslardan samarali foydalanish, innovatsiya va davlat siyosati bilan bog'liq holda talqin qilinadi. Ulardan A.I.Rudenko “Iqtisodiy o'sishning asosiy omili — ishlab chiqarish samaradorligi¹²” ekanligini, G.Idrisov “Iqtisodiy o'sishda davlat siyosati va institutsional muhit

hal qiluvchi ekanligini va investitsiya va innovatsion siyosat sanoatni rivojlanishida ekanligini¹³”, K.N.Adrianov “Sanoat o'sishi texnologik modernizatsiyaga bog'liqligini va eskirgan texnologiyalarni yangilash zarurligi” haqidagi fikr yuritilgan.

Mahalliy olimlardan S.S.Gulyamov, Q.X.Abduraxmonov, M.N.Sharipov, B.B.Berkinov, N.T.Xolmatov, Sh.Sh.Shodmonovlar sanoat iqtisodiy o'sishini innovatsiya va raqamli texnologiyalar, investitsiya va modernizatsiya, inson kapitali va bandlik, resurs tejamkorlik, hududiy rivojlanish, davlat sanoat siyosati bilan bog'laydilar.

Mahalliy adabiyotlarda sanoatning mintaqa iqtisodiy rivojlanishidagi asosiy omil sifatidagi roli Surxondaryo viloyati misolida tadqiq etilgan.¹⁴

■ TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada quyidagi: tahlil va sintez usuli, taqqoslash usuli, statistik tahlil, tizimli yondashuv usullardan foydalanildi.

■ TAHLIL VA NATIJALAR

Sanoat tarkibiga quyidagi asosiy yo'nalishlar kiradi: ishlab chiqarish (manufacturing), konchilik sanoati, energetika, qurilish.

Ular orasida ishlab chiqarish sektori etakchi o'rin egallab, YaIMning taxminan 15 % ini tashkil etadi. Bu sanoatning eng yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi qismi hisoblanadi.

Dunyo miqiyosida sanoat ishlab chiqarishining rivojlanishida quyidagi asosiy tendensiyalar kuzatilmoqda:

a) Tarkibiy siljish

Rivojlangan davlatlarda sanoat ulushi kamayib, xizmatlar sektori ustunlik qilmoqda.

b) Hududiy o'zgarishlar

Ishlab chiqarish faoliyati rivojlanayotgan davlatlarga, ayniqsa Osiyo mintaqasiga ko'chmoqda.

c) Texnologik transformatsiya

Sanoatda raqamlashtirish, avtomatlashtirish va sun'iy intellektidan foydalanish kengaymoqda.

d) Global qiymat zanjirlari

Transmilliy ishlab chiqarish tizimlari rivojlanib, mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy integratsiya kuchaymoqda.

Sanoatda iqtisodiy o'sishni ta'minlashda xorijiy davlatlar tajribasi muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega bo'lib, u milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, raqobatbardoshlikni oshirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashda samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

Birinchidan, rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, sanoat o'sishining asosiy omili —

⁸ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 11 sentyabrdagi “O'zbekiston – 2030” Strategiyasi to'g'risida”gi PF-158-sonli farmoni. www.lex.uz

⁹ Adam Smit The Wealth of Nations asaridan (I-kitob, 1-bob — “Of the Division of Labour”)

¹⁰ Роберта Солоу A Contribution to the Theory of Economic Growth» опубликованная в 1956 году в Quarterly Journal of Economics.

¹¹ Пол Ромер Endogenous Technological Change — научная статья, опубликованная в 1990 году в журнале Journal of Political Economy.

¹² Александр А. Руденко International Journal of Economics and Financial Issues, Crystals, Industrial and Civil Construction и других изданиях, индексируемых Web of Science и Scopus

¹³ Георгий Идрисов статьи в журналах Economic Policy, Russian Journal of Economics и Acta Oeconomica. В публикации «Industrial Transformation in Response to Deteriorating Terms of Trade» (2016)

¹⁴ Isayev A.D. Промышленность как фактор экономического развития: проблемы и пути решения (на примере Сурхандарьинской области) “RAQAMLI IQTISODIYOT” ILMIY-ELEKTRON JURNALI | 15-SON | 2026, 761-bet

innovatsiya va texnologik taraqqiyotdir. Masalan, Germany tajribasida “Sanoat 4.0” konsepsiyasi asosida ishlab chiqarish jarayonlari to‘liq avtomatlashtirilgan va raqamlashtirilgan. Bu esa mehnat unumdorligini keskin oshirib, mahsulot sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda. Shu jihatdan, sanoatni modernizatsiya qilishda ilg‘or texnologiyalarni joriy etish muhim yo‘nalish hisoblanadi.

Ikkinchidan, Yaponiya tajribasida sanoat rivoji doimiy takomillashtirish (“kaizen”) va sifat menejmenti tizimiga asoslanadi. Korxonalarda ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va isrofgarchilikni kamaytirish orqali yuqori samaradorlikka erishilgan. Bu yondashuv sanoat korxonalarida ichki xaziralarni ishga solish orqali iqtisodiy o‘shishni ta‘minlash mumkinligini ko‘rsatadi.

Uchinchidan, Janubiy Koreya tajribasida davlatning faol sanoat siyosati muhim rol o‘ynagan. Hukumat tomonidan yirik sanoat korxonalari qo‘llab-quvvatlangan, eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarish rivojlantirilgan. Natijada qisqa muddat ichida yuqori texnologiyali sanoat shakllangan.

To‘rtinchidan, Xitoy tajribasi sanoat o‘shishida investitsiya va infratuzilmaning ahamiyatini ko‘rsatadi. Erkin iqtisodiy zonalar tashkil etilishi, arzon ishchi kuchi va katta ichki bozor mavjudligi sanoatni tez rivojlantirishga xizmat qilgan. Shu bilan birga, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali texnologiyalar transferi amalga oshirilgan.

Umuman olganda, xorijiy tajriba shuni ko‘rsatadiki, sanoatda iqtisodiy o‘shishni ta‘minlash uchun, innovatsiya va raqamlashtirishni rivojlantirish, samarali boshqaruv va sifat tizimini joriy etish, davlatning faol sanoat siyosatini yuritish, investitsiya va

infratuzilmani rivojlantirish, eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarishni kengaytirish zarur hisoblanadi.

Xorijiy davlatlar tajribasidan oqilona foydalanish milliy sanoatni rivojlantirishda muhim omil bo‘lib, uni to‘g‘ridan-to‘g‘ri ko‘chirish emas, balki mamlakatning o‘ziga xos sharoitlariga moslashtirish orqali qo‘llash eng samarali natija beradi.

O‘zbekistonda sanoat iqtisodiy o‘shishning asosiy drayverlaridan biri sifatida shakllanib bormoqda. So‘nggi yillarda mamlakatda iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, xomashyo eksportiga qaramlikni kamaytirish va yuqori qo‘shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirishga qaratilgan islohotlar sanoatning ahamiyatini yanada oshirdi. Sanoat ishlab chiqarish hajmi yildan-yilga o‘sib bormoqda va u yalpi ichki mahsulot tarkibida muhim ulushni egallamoqda. Ayniqsa, to‘qimachilik, oziq-ovqat, kimyo va qurilish materiallari sanoati jadal rivojlanmoqda. Bu esa ichki bozorni to‘ldirish bilan birga eksport salohiyatini ham oshirmoqda.

Mamlakatda sanoatni modernizatsiya qilish va texnologik yangilashga katta e‘tibor qaratilmoqda. Yangi sanoat korxonalari tashkil etilishi, mavjudlarini rekonstruksiya qilish, zamonaviy uskunalar bilan jihozlash orqali ishlab chiqarish samaradorligi oshirilmoqda. Raqamli texnologiyalarni joriy etish va avtomatlashtirish jarayonlari ham bosqichma-bosqich rivojlanmoqda.

Davlat tomonidan sanoatni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari kengaytirilgan. Erkin iqtisodiy zonalar, kichik sanoat zonalar, soliq va bojxona imtiyozlari, investitsiya dasturlari sanoat korxonalarining rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Bu esa mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etishda muhim omil bo‘lmoqda.

1-javdal

O‘zbekistonda 2025-yilda sanoat mahsulotlarining ishlab chiqarish hajmi¹⁵

	Hajmi (mlrd so‘m)	Fizik hajmi indeksi % da
O‘zbekiston Respublikasi	1 101 130,8	106,8
Hududlar:		
Qoraqalpog‘iston Respublikasi	29 094,0	105,3
Andijon viloyati	107 885,0	107,2
Buxoro viloyati	53 490,1	107,1
Jizzax viloyati	35 256, 2	114,3
Qashqadaryo viloyati	47 788,6	107,2
Navoiy viloyati	195 226,4	108,3
Namangan viloyati	40 087,4	109,1
Samarqand viloyati	57 767,5	108,5
Surxondaryo viloyati	18 833,2	109,3
Sirdaryo viloyati	26 284,3	108,7
Toshkent viloyati	170 294,3	106,6
Farg‘ona viloyati	59 364,4	107,3
Xorazm viloyati	34 276,1	108,4
Toshkent shahri	207 285,2	107,3

¹⁵ Statistika qo‘mitasi ma‘lumoti

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki Surxondaryo viloyatida sanoat ishlab chiqarish hajmi Respublika bo‘yicha eng kam hajmini tashkil qilgan. 2026-yilning 1-fevral holatiga ko‘ra, Surxondaryo viloyatida jami 3 049 ta sanoat korxonasi faoliyat yuritmoqda. Sanoat korxonalarining asosiy ulushi quyidagi yo‘nalishlarga to‘g‘ri keladi:

Nometall mineral mahsulotlar (qurilish materiallari) — 757 ta (24,8 %);
Oziq-ovqat mahsulotlari — 682 ta (22,4 %);
Tayyor metal buyumlar — 275 ta (9,0 %);
Mebel ishlab chiqarish — 217 ta (7,1 %) ga to‘g‘ri keladi.

2-jadval

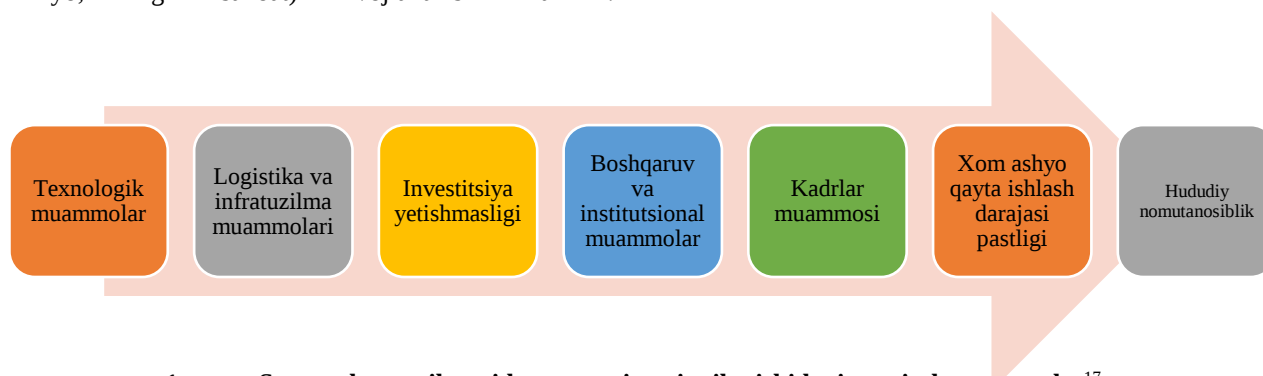
Surxondaryo viloyatida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi¹⁶ (mlrd.so‘m)

Tumanlar	2020	2021	2022	2023	2024
Surxondaryo viloyati	5322,7	6675,3	7229,8	8848,6	13819,8
Termiz shahri	1194,4	1233	1242,6	1351,7	1388,5
Oltinsoy tumani	125	186,6	161,6	195,5	305,2
Angor tumani	90,9	196,2	144,4	226,8	633,2
Bandixon tumani	7,1	60,4	129,3	233	381,8
Boysun tumani	84,5	100,6	108,7	150,7	223,7
Muzrabot tumani	182,7	261,5	254,5	403,5	377,2
Denov tumani	839	431,8	424,8	987,6	1265,1
Jarqo‘rg‘on tumani	933,8	983,9	1035,7	1186,2	1244,1
Qumqo‘rg‘on tumani	350,1	510,3	626	818,4	857,8
Qiziriq tumani	155,5	234,1	209,2	319,9	428,5
Sariosiyo tumani	266,2	723,5	783,2	460,1	953,9
Termiz tumani	114,5	280,3	387,5	491,4	757,6
Uzun tumani	95	287	325,8	349,7	294,8
Sherobod tumani	419,3	567,3	582,7	867,7	1204,5
Sho‘rchi tumani	464,7	618,8	813,6	806,3	1096

Jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki Surxondaryo viloyatida Termiz shahri, Denov tumani, Jarqurg‘on va Sherobod tumanlarining ulushi katta. Surxondaryo viloyatida sanoat ishlab chiqarish imkoniyatlari bo‘yicha iqtisodiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, bu hudud katta sanoat salohiyatiga ega, lekin hali to‘liq ishga solinmagan mintaqa hisoblanadi.

Surxondaryo viloyati sanoatni rivojlantirish uchun xom ashyo resurslariga boy hudud hisoblanadi. Bu resurslar asosida turli tarmoqlarni (qurilish, oziq-ovqat, kimyo, engil sanoat) rivojlantirish mumkin.

Surxondaryoda qurilish sanoati uchun juda qulay baza mavjud: ohaktosh (limestone) – sement va ohak ishlab chiqarish uchun, gil va loy – g‘isht, keramika mahsulotlari uchun, qum va shag‘al – beton va yo‘l qurilishi uchun, gips – suvoq va qurilish materiallarini ishlab chiqarish orqali yuqori iqtisodiy o‘shishga erishish mumkin. Shuningdek neft-gaz yoqilg‘i resurslaridan unumli foydalangan holda ularni qazib olish va qayta ishlash sanoatini yo‘lga qo‘yilsa viloyat sanoat salohiyati yanada oshadi.

1-rasm. Surxondaryo viloyatida sanoatning rivojlanishidagi mavjud muammolar¹⁷¹⁶ Stat.uz ma’lumotlari¹⁷ Muallif ishlanmasi

Surxondaryo viloyatida sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish bilan bog'liq bir qancha muammolar mavjud. Bu muammolarini 1-rasm ma'lumotlarida keltirib o'tildi. Bu muammolar bilan birgalikda amaliyotda qo'llanilayotgan metodologiyalar quyidagi kamchiliklarga ega: ko'rsatkichlarning tor doirada tanlanishi, innovatsion omillarni etarli hisobga olmaslik, raqamli texnologiyalar ta'sirini baholamaslik va mintaqaviy xususiyatlarni e'tiborga olmaslik.

Muammolarni bartaraf etishda sanoat korxonalarining holatini o'rganib statistik tahlil qilib, SWOT tahlil qilib kuchli, zaif, imkoniyat va tahdidlarni bilish orqali muammolarga ecim izlash. Shuningdek samaradorlikni oshirish ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, texnologik yangilash (avtomatlashtirish, raqamlashtirish), resurs tejankor texnologiyalar, ishlab chiqarish klasterlari yaratish, innovatsion yondashuv asosida ishlab chiqarishni tashkil qilish, inson kapitali va boshqaruvni takomillashtirish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, davlat-xususiy sheriklik asosida korxonalar barpo etish muhim sanaladi. Sanoat ishlab chiqarishi uchun imtiyozli kreditlar va subsidiyalar, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, sanoat zonalari va klasterlar tashkil etish, logistika va transport infratuzilmasi yaxshilash, energiya ta'minotini ko'aytirish, eksport imkoniyatlarini kengaytirish zarurdir.

Taklif etilgan metodologiya quyidagi natijalarga olib keladi: sanoat korxonalarida resurslardan foydalanish samaradorligi oshadi, innovatsion faoliyat faollashadi, raqobatbardoshlik kuchayadi, mintaqaviy iqtisodiy o'sish tezlashadi.

■ XULOSA VA TAKLIFLAR

Surxondaryo viloyati sanoat rivoji uchun boy xom ashyo bazasi, qulay geografik joylashuv va mehnat resurslariga ega bo'lishiga qaramay, mavjud salohiyat hali to'liq darajada ishga solinmagan. Shu sababli sanoatda iqtisodiy o'sishni ta'minlash va uni barqaror rivojlantirish uchun metodologik yondashuvlarni takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Avvalo, sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish metodologiyasi kompleks va tizimli xarakterga ega bo'lishi zarur. Unda ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, innovatsiyalarni joriy etish, resurslardan samarali foydalanish hamda xom ashyoni chuqur qayta ishlash ustuvor yo'nalish sifatida belgilanishi lozim. Ayniqsa, yuqori qo'shilgan qiymatga ega mahsulotlar ishlab chiqarishga o'tish viloyat iqtisodiy o'sishining asosiy drayveriga aylanishi mumkin.

Shuningdek, investitsiyalarni keng jalb etish, sanoat infratuzilmasini rivojlantirish va logistika tizimini takomillashtirish metodologiyaning ajralmas qismi bo'lishi kerak. Bu borada erkin iqtisodiy zonalar va sanoat klasterlaridan samarali foydalanish muhim

natijalar beradi. Bunda davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish orqali yangi ishlab chiqarish quvvatlarini yaratish mumkin.

Bundan tashqari, sanoat rivojida inson kapitalining roli beqiyosdir. Malakali kadrlar tayyorlash, ilmiy-tadqiqot faoliyatini qo'llab-quvvatlash va innovatsion muhitni shakllantirish orqali ishlab chiqarish samaradorligini oshirish mumkin. Raqamlashtirish va zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish esa sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

Eshqobilova Nargiza Mengnarovna DTPI Raqamli iqtisodiyot kafedrasida katta o'qituvchisi, PhD / Эшқобилова Наргиза Менгнарровна PhD, старший преподаватель кафедры цифровой экономики Денауского института предпринимательства и педагогики / Eshqobilova Nargiza Mengnarovna PhD, Senior Lecturer at the Department of Digital Economy, Denau Institute of Entrepreneurship and Pedagogy

E-mail: neshqobilova@dtpi.uz

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-9788-4853>

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 11 sentyabrdagi "O'zbekiston – 2030" Strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-sonli farmoni. www.lex.uz

2.Adam Smit The Wealth of Nations asaridan (I-kitob, 1-bob — "Of the Division of Labour")

3.Роберта Солоу A Contribution to the Theory of Economic Growth» опубликованная в 1956 году в Quarterly Journal of Economics.

4.Пол Ромер Endogenous Technological Change —научная статья,опубликованная в 1990 году в журнале Journal of Political Economy.

5.Александр А. Руденко International Journal of Economics and Financial Issues, Crystals, Industrial and Civil Construction и других изданиях, индексируемых Web of Science и Scopus

6.Eshqobilova N. MINTAQADA TRANSPORT-LOGISTIKA TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLAR //Универсальная индексная библиотека инновационных исследований в современном мире: теория и практика. – 2024. – Т. 3. – №. 11. – С. 13

7.Isayev A.D. Промышленность как фактор экономического развития: проблемы и пути решения (на примере Сурхандарьинской области) "RAQAMLI IQTISODIYOT" ILMIY-ELEKTRON JURNALI | 15-SON | 2026, 761-bet

8.Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz